

Kwade olifanten en happende kettingzagen

Een gesprek over geluid in het theater van Abattoir Fermé

BRAM DE COCK

Knippen en plakken van geluid

Acteur en componist Pepijn Caudron (1975) is al sinds zijn twaalfde in de weer met bandopnemers en geluidsfragmenten. ‘Mijn platenkast is mijn instrument. Dat bronmateriaal is als een krenge, een dood beest dat ik nieuw leven inblaas. Samples van die platen creëren een referentiekader in mijn composities. Ik refereer aan de geschiedenis, ik citeer, en dat kan niet met nieuw materiaal. De klankkwaliteit van oude captaties is bijvoorbeeld heel belangrijk voor de beleving. Een op bakeliet opgenomen bluesplaat heeft een specifieke sfeer. Het heeft geen zin om die te imiteren. Omwille van copyright, breid ik die geluidssamples in mijn werk verder uit met veldopnames, sessiemuzikanten, of wat eigen gepruts met een doosje lucifers en een contactmicrofoontje.’

‘Mijn muziek klinkt niet als typische laptopmuziek. Mensen herkennen het als *Kreng*. Veel heeft te maken met de keuze van de klanken. Ik heb een voorliefde voor duistere, lage tonen, op de rand van het hoorbare. Die manifesteren zich vooral fysiek, in je buik en in de resonantieruimten in je hoofd. Ik geloof sterk in die directe fysieke impact van muziek. Muziek werkt niet semantisch, zoals taal. Een artikel over de Belgische fusion jazz-groep Aka Moon deed mij inzien hoezeer muziek anders op ons inwerkt dan taal. Aka Moon was bij pygmeeën in Centraal-Afrika te gast. Fabrizio Cassol had voor hen op sopraansax, dus in een hoog register, het kinderliedje *Frère Jacques* gespeeld. Voor die pygmeeën klonk dat opgewekt en feestelijk. Nadien speelde Michel Hatzigeorgiou hetzelfde op zijn bas, in een laag register. Nu klonk dezelfde melodie voor de toehoorders depressief, somber. Ze hadden niet eens door dat het om dezelfde melodie ging. Ze begrijpen dat geluid dus niet als een vorm, maar gaan af op de directe, fysieke impact. Het was alsof dat mij bevestigde in mijn keuze om minder bezig te zijn met het intellectueel organiseren en structureren van geluid, en meer met de fysieke impact ervan. De basisvragen zijn:

Het Mechelse theatergezelschap, Abattoir Fermé, pleegt in zijn werk vaak een aanslag op de zintuigen en de referentiekaders van de kijker. In die groteske, associatieve tochten door de verbeelding slaat bellenman Kreng, het muzikaal alter ego van Pepijn Caudron de grote trom. Maar de grondtoon is stilte, zo blijkt.

wat is klank, en wat kun je ermee doen? Voor de Abattoirvoorstelling *Tourniquet* (2007) had ik bijvoorbeeld de subbassen onder de tribune gezet, zodat iedereen mee in trilling werd gebracht.’

Toch noemt Caudron zijn composities nog steeds muziek. Het gaat nog altijd om de kunst van stukjes geluid in een bepaalde volgorde en verhouding ten opzichte van elkaar te plaatsen. Geluidsontwerp, geluidskunst of soundscapes zijn zo bekeken allemaal manieren om muziek te maken. ‘De Amerikaanse avant-gardecomponist John Cage schreef in 1952 een stuk voor stilte, met de titel *4'33'*. In dit stuk doet een pianist gedurende 4 minuten en 33 seconden niets anders dan de bladen van zijn partituur omslaan. Dat verplicht de luisteraar om het overige geluid dat aanwezig is, in zich op te nemen. Cage wou bewijzen dat elke klank muziek is als je die als dusdanig benoemt.’ Cage plaatste op die manier stilte op hetzelfde niveau als muziek, maar demonstreerde meteen dat volkomen stilte niet bestaat. Zelfs in een volledig geluidsvrije kamer hoor je nog het pompen van je eigen bloedsomloop. Het effect is dat de luisteraar zelf moet bepalen waar het lawaai ophoudt, en de muziek begint.

De emotionele impact van stilte: horen, zien en voelen

Op zijn MySpace-pagina stelt Kreng uitdagend: ‘Noise lost its power to insult. Silence hasn’t.’ Waarom de noodzaak tot beledigen? En waarom is stilte daartoe een beter middel? ‘Beledigen is voor mij synoniem met een emotionele reactie uitlokken. Dat is een positief effect van muziek. In de lijn van Cage dichtte Morton Feldman stilte een bijzondere rol toe in zijn composities. Na één frase, zelfs één noot, volgt tien seconden stilte. Zo word je erg nieuwsgierig naar wat komen gaat. Die spanning is heel inspirerend. Ze verschilt van het alomtegenwoordige lawaai in de grootstad, zoals toeterend verkeer, rinkelende gsm’s, loeiende sirenes, pompde muziek uit auto’s of